

2022 рік Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, м. Київ, Україна, стор. 227-228. ISBN 978-966-644-627-8.

2. Програма міжгалузевого інтегрованого курсу STEM, 5-6 кл. URL: <http://yakistosviti.com.ua/uk/STEM#pdf>.

СУЧАСНИЙ УРОК ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Олена ТАТАРЕНКО,

*методист науково-методичної лабораторії природничо-математичних та
інформатично-технологічних дисциплін комунального закладу
«Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Василя Сухомлинського»*

Сучасна освіта розвивається в умовах, що зазнають постійних змін. Змінюються пріоритети, ціннісні орієнтації, культурні зразки, зростає інформатизація суспільства, яка дає доступ до багатоманітності суджень, формується якісне освітнє середовище.

На нинішньому етапі стрімкого розвитку українського суспільства, що характеризується значним зростанням обсягу наукової інформації й цілісним переорієнтуванням політичної, економічної й медичної систем на європейські стандарти, відбувається також й повна перебудова освітньої системи в умовах європейської інтеграції України. Зокрема, демократичне суспільство вимагає від освітян більш якісної підготовки сучасних школярів у професійному середовищі, надаючи істотну перевагу практичній спрямованості учнів. Зазначені аспекти зумовлюють актуальність теми нашого дослідження [5].

Реформа середньої освіти Міністерства освіти і науки України «Нова українська школа» (НУШ) передбачає створення закладу освіти, де діти будуть навчатися за допомогою практичної діяльності, а основна увага буде спрямована на розвиток головних компетентностей. Саме від правильного визначення кожного з цих компонентів та їх раціонального поєднання залежить якість уроку. Створення сприятливого середовища для адаптації дитини до систематичного шкільного навчання забезпечуватиме їй подальший розвиток, успішне навчання та виховання [8].

Метою нової школи є різнобічний розвиток особистості, яка здатна знаходити правильне рішення у конкретних навчальних, життєвих ситуаціях, прагне до самовдосконалення та навчання впродовж життя. Школа потребує нових нетрадиційних ідей і теорій навчання та виховання, що відповідали б оптимальному розвитку дитини й сучасним потребам суспільства.

Робота вчителя – постійний пошук. Сьогодення лавиною інформації звальюється і на вчителя і на учня. Від учителя, в тому числі і від учителя технологій, вимагається велика майстерність, щоб розвивати і підтримати стійкий інтерес до навчання. Завдання вчителя – постійно розвивати розумову активність учня, його критичне мислення, пропонуючи їм ті завдання які відповідатимуть його індивідуальним нахилам, спонукають його до активної співпраці, сприяють формуванню основних груп компетентностей.

Технологічна освітня галузь має забезпечувати реалізацію творчого потенціалу учня, формування критичного та технічного мислення, готовності до зміни навколишнього природного середовища без заподіяння йому шкоди засобами сучасних технологій і дизайну, здатності до підприємливості та інноваційної діяльності, партнерської взаємодії, використання техніки і технологій для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження.

Змістове наповнення модельних навчальних програм відображає завершений цикл проектно-технологічної навчальної діяльності учнів, спрямованої на планування / конструювання / проектування і виготовлення виробу від творчого задуму до його втілення в готовий продукт. Вироби, які виготовляють учні, мають практичне застосування в сім'ї, школі, громаді.

Основні вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів на уроках технологій, що учень:

- формує ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проектно-технологічної діяльності;
- творчо застосовує традиційні і сучасні технології;
- ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;
- турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб.

Про урок написано безліч книг, статей, дисертацій. Змінюються цілі та зміст освіти, з'являються нові засоби і технології навчання, але які б не здійснювалися реформи, урок залишається вічною і головною формою навчання. На ньому трималася традиційна і базується Нова українська школа.

Сучасний урок – такий, на якому вчитель вмів використовувати усі можливості для активного розумового росту учня, глибокого і свідомого засвоєння знань, формування моральних підвалин. І якщо раніше вчитель просто формував нові знання, то тепер слід так організувати освітній процес, щоб учень сам дійшов потрібного висновку.

Сучасний урок проводиться не для учнів, а разом з ними. Це урок, на якому присутній демократичний стиль спілкування, де діти вчаться здобувати знання, а не отримувати готові, де жоден з них не боїться висловлювати свою думку і доводити її.

Виділяють такі критерії сучасного уроку:

- можливості самореалізації учня через використання власного потенціалу, виявлення і розвиток своїх здібностей;
- відкриття нового, що відповідає особистісним навчальним потребам, цілям, місії учня в кожній конкретній темі, що вивчається;
- створення навчальної продукції як основи успіху людини в житті;
- розвиток компетентностей.

Компетентнісний підхід змінює цілі й спрямування шкільного навчання: від передачі знань і вмінь предметного змісту до виховання розвинутої особистості із сформованими життєвими компетентностями. Він формується не стільки на

інформуванні учня, скільки на вмінні розв'язувати проблеми, що виникають у пізнанні й поясненні явищ дійсності, у практичному житті, під час професійного вибору, у способі розв'язувати проблеми життєвого самовизначення.

Вирішальне значення для реалізації компетентнісного підходу має перехід від традиційних форм передачі знань до інноваційних освітніх технологій. Водночас і від традиційних форм, методів та прийомів не слід відмовлятися, їх важливо вдосконалювати та наповнювати новим змістом.

Сучасний урок, зорієнтований на реалізацію компетентнісного підходу в навчанні, має вирішувати низку **завдань**. Це, зокрема:

- підвищення рівня мотивації учнів;
- використання суб'єктивного досвіду, набутого учнями;
- ефективно і творче застосування набутих знань та досвіду на практиці;
- формування в учнів навичок здобувати, осмислювати та використовувати інформацію з різних джерел;
- підвищення рівня самоосвітньої та творчої активності учнів;
- створення умов для інтенсифікації освітнього процесу;
- наявність контролю, самоконтролю та взаємоконтролю за процесом навчання;
- формування моральних цінностей особистості;
- розвиток соціальних та комунікативних здібностей учнів;
- створення ситуації успіху.

Нові вимоги до системи освіти, що закладаються в нормативних положеннях державних стандартів, покладають перед вчителем складну мету переосмислення власного педагогічного досвіду, та пошуку варіантів підготовки сучасного уроку в розрізі нових вимог.

Підготовка вчителя до уроку складається із двох органічно пов'язаних між собою етапів: планування системи уроків з теми (тематичне планування) та конкретизація такого планування, застосована до кожного уроку (поурочне планування); продумування та складання планів окремих уроків.

Тематичне планування призначене для визначення оптимальних шляхів реалізації освітньої, розвивальної та виховної функцій освітнього процесу.

Поурочне планування складається на основі тематичного плану, змісту власної навчальної програми (створена вчителем на основі модельної програми), володіння вчителем інформацією про учнів а також рівня їхньої підготовки.

У сучасних умовах вчитель на кожному етапі планування уроку повинен критично ставитись до вибору форм, методів роботи, змісту, способів організації діяльності учнів, адже головною особливістю сучасного уроку є зміна характеру діяльності педагога та учнів.

Організація і структура уроку залежить від його типу та змісту матеріалу, який вивчається. Універсальної, жорсткої структури уроку, яка була б придатна для всіх випадків організації навчання, бути не може. Структура, тобто послідовність частин, елементів уроку, передусім залежить від мети, типу і змісту, отже, питання структури щоразу потребує ретельного обміркування таких умов: зміст предмета, вік учнів, кількість годин на тему, мета конкретного уроку, його місце у системі уроків на вивчення певної теми

Орієнтовна структура уроків технологій (технологічна освітня галузь) значно відрізняються від традиційного і має таку послідовність:

- I. Організаційний момент.
- II. Актуалізація опорних знань учнів.
- III. Мотивація.
- IV. Визначення теми, мети, завдань та очікуваних навчальних результатів.
- V. Надання необхідної інформації, вивчення нового матеріалу.
- VI. Практична робота – центральна частина заняття.
- VII. Підбиття підсумків, оцінювання результатів. Рефлексія.
- VIII. Домашнє завдання та інструктаж до нього.

Як побудувати сучасний урок технологій? Необхідно спланувати і провести урок так, щоб він не тільки озброював учнів знаннями та вміннями, а й викликав би у дітей щирий інтерес, природню зацікавленість, формував би їхню творчу свідомість.

Організаційний момент передбачає перевірку готовності робочих місць, наявності матеріалів, інструментів для роботи та «включення» учнів у діяльність.

Наступним важливим етапом уроку технологій є **актуалізація опорних знань**, умінь та життєвого досвіду учнів. Загальновідомо, що нові знання не закріплюються окремо від вже відомого, «старого» знання. Тому учителю важливо «ухопитись» за життєвий досвід чи «старі» знання учнів, на основі яких можна було б «прикріпити» нові знання.

Під час **мотивації** важливо переконати школярів, для чого їм потрібно виконувати цю роботу, засвоювати відповідні знання, уміння і т.д. Мотивація для інтерактивного вчителя, який не є авторитарним керівником, відіграє досить важливу роль, оскільки дає змогу скеровувати мотиви, і відповідно увагу та зусилля учнів в потрібному напрямку для досягнення запланованого навчального результату. З цією метою можуть бути використані методи, що створюють проблемні ситуації, викликають у дітей подив, здивування, збуджують інтерес до теми проєкту тощо. Це може бути і цікава розповідь учителя, і бесіда, і демонстрування наочності, й нескладна інтерактивна технологія («мікрофон», «мозковий штурм» тощо).

Для успішного здійснення діяльності необхідна наявність обох типів мотивації – як внутрішньої, так і зовнішньої. Особливої уваги вимагає формування внутрішньої (пізнавальної) мотивації.

Важливе завдання вчителя визначити **тему** у вигляді проблеми перед учнями, що забезпечить можливість побудувати успішну проєктно-технологічну діяльність учнів. Учні обдумують і обговорюють різні варіанти відповідей, вибирають оптимальний варіант вирішення проблеми, виводять новий алгоритм. Учитель підводить до діяльності.

Мета уроку визначається з огляду на зміст матеріалу програми, матеріальної бази школи та характеру діяльності учнів з навчальним матеріалом, яку можна організувати в даній навчальній ситуації.

Основна навчальна мета уроку має бути сформульованою для учнів (як суб'єкта навчального процесу), і повинна бути їм повідомлена. Виховну і

розвиваючу мету уроку учитель формулює для себе, і відповідно ця частина мети учням не повідомляється.

Мета уроку може поширюватись на систему уроків. Відповідно до цього буде помилкою таке визначення мети, як: «Сформувати поняття про об'єкти технологічної діяльності», і більш доцільно та методично грамотно: «Формувати (або формування) поняття про об'єкти технологічної діяльності».

Завдання визначають на основі навчальної мети, які *обов'язково* повідомляються учням на початку уроку. Якщо мета може поширюватись на розділ навчальної програми, то завдання стосуються виключно даного уроку. Коли учні не знають чи не зрозуміли завдання уроку, то вони вже не можуть бути достатньо активними чи інтерактивними учасниками власного процесу пізнання. Варто дотримуватись таких вимог:

- завдання уроку мають бути короткими і максимально зрозумілими для кожного учня;
- під час повідомлення завдань уроку учитель мусить забезпечити зворотній зв'язок з класом. Так, після повідомлення завдань з'ясовують, чи всі зрозуміли сказане, і докладно пояснюють незрозумілі місця чи слова;
- не варто перевантажувати урок завданнями, адже їх необхідно досягти на даному уроці. Тому їх кількість і зміст повинні бути реальними і посильними для учнів;
- завдання уроку формулюються для учнів, а не для вчителя.

Тому в конспекті уроку завдання слід зазначати у вигляді дієслів, наприклад: «**Визначити** форму виробу, здійснити пошук актуальної інформації, **обґрунтувати** вибір конструкції виробу, **називати** столярні інструменти, **пояснювати** доцільність застосування» тощо. Учитель говорить учням, що наприкінці уроку вони повинні **пояснювати** доцільність застосування, за що й отримають відповідну оцінку. Добре коли учні обговорюють завдання уроку. У такому разі учитель підсумовує їх відповіді та виписує на дошці завдання.

Підбиваючи підсумки уроку, учитель знову повертає учнів до завдань, вказаних на початку уроку. Тут, важливо щоб учні назвали, які завдання було виконано, а які – ні.

Особливість уроків технологій полягає в тому, що основний час відводиться на виконання практичних робіт, а лише невелика частина – на **вивчення теоретичного матеріалу**. За потребою вивчення теоретичного матеріалу може відбуватися в ході **практичної роботи**.

Діти мають не лише слухати вчителя, але й уміти самостійно шукати інформацію та перетворювати її у «інформпродукт» – плакат, презентацію, новину, рекламу, графік, бізнес-план тощо.

Якщо ви проводите проєкт або дослідження, учні мають не лише створити модель, рекламу, плакат, бізнес-проєкт, але й презентувати їх та довести слушність власної думки аудиторії (класу, читачам блогу, батькам, покупцям, партнерам тощо).

Об'єктивне, справедливе оцінювання рівня навчальних досягнень учнів – це одна із найважливіших складових сучасного уроку.

Варто ознайомлювати школярів та їхніх батьків із критеріями оцінювання, а також із цілями на певний період (наприклад, урок, тиждень, період роботи над навчальною темою тощо). Прозора система оцінювання, аргументація виставлених оцінок та налагоджена комунікація з учасниками освітнього процесу – все це допоможе створити атмосферу довіри.

Оцінка може як надихнути школяра, так і знецінити його роботу. Допомогти відчувати успіх та радість від навчання допоможе оцінювання, яке надає підтримку, спрямовує, допомагає бачити майбутнє, концентрується на сильних сторонах особистості, розширює права та можливості.

Об'єктивне та справедливе оцінювання допоможе побудувати ефективну індивідуальну траєкторію розвитку та налаштувати кожного на успіх.

Існує багато інструментів для оцінювання, але аби зробити його цікавим для школярів, варто використовувати різноманітні онлайн-застосунки. Школярам точно сподобається, адже вони так люблять гаджети!

Самооцінювання, взаємооцінювання та групове оцінювання активізує роботу школярів на уроці й навчає водночас толерантності та відповідальності. А розроблений спільними зусиллями алгоритм та зрозумілі критерії оцінювання допоможуть визначати подальші кроки для покращення результатів навчання.

У методичних рекомендаціях щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі / 5 класах закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» (лист МОН України від 06.08.2021 №4.5/2303-21) розкрито інструменти оцінювання навчальних досягнень учнів.

Рефлексія – важливий етап уроку, під час якого відбувається самоаналіз роботи та самооцінка, систематизація знань та усвідомлення їхнього значення.

З переходом на проєктно-технологічну діяльність та для створення умов розвитку творчого потенціалу, творчої активності учнів на уроках технологій **домашнє завдання** доцільно задавати на кожний урок. Домашнє завдання з технологій задає вчитель на свій розсуд в залежності від типу та форми проведення уроку. Запис домашнього завдання в журналі здійснювати у такому вигляді: «Опрацювати записи у зошиті», «Підготувати креслярські інструменти та пристрої», «Підготувати тканину до розкроювання», «Повторити правила ОП при роботі з колючими та ріжучими інструментами», «Підготувати повідомлення про породи дерев нашої місцевості», «Підготувати прислів'я про працю», «Виконати кольоровий ескіз кухонних дощечок», «Виконати кольоровий ескіз сувеніру», «Знайти зображення аналогів виробу», «Розробити схему оздоблення», «Скласти план виконання виробу», «Розробити ескізні малюнки до виробу», «Підготувати повідомлення про ...».

Найрезультативнішим є той урок, на якому оптимально та раціонально підібрані навчальні форми і методи, поєднані традиційні та нетрадиційні підходи до проведення навчального заняття.

Щоб навчальне заняття було цікавим для дітей, воно повинно містити таке, що викликає подив, захоплення, інтерес – одним словом те, що вони будуть

пам'ятати, коли все інше забудеться. Це можуть бути цікаві факти або навіть нестандартні підходи до уже відомого.

Сучасний урок технологій НУШ відрізняється тим, що являє собою урок-систему. Кожен наступний урок є продовженням попереднього.

Отже сучасний урок це:

- урок, на якому вчитель викладає матеріал зрозуміло і доступно;
- веселий, пізнавальний, цікавий, неважкий урок, на якому вчитель і учень вільно спілкуються.
- урок, на якому не доводиться робити щораз одне й те саме, це різноманітний урок;
- урок, на якому вислуховують будь-яку твою думку, урок, де людина вчиться бути людиною;
- урок, на якому відчуваєш себе впевнено;
- урок без стресів.

Практичний досвід показує, що ідеальної моделі навчання не існує. Учителю варто знайти раціональне співвідношення між репродуктивною і творчою діяльністю учнів на уроці. З одного боку, на уроці учні мають свідомо проходити всі етапи – розуміти, чого на даний момент досягли, а чого ні, і що для цього треба ще зробити. З іншого боку, учитель, віддаючи учням ініціативу, робить для цього відповідні методичні кроки (повідомляє мету і завдання уроку, підсилює мотивацію тощо), які не лише створюють умови для активної та свідомої діяльності учнів, а й приводять усіх учасників освітнього процесу до запланованого результату. Діяльність учителя в умовах сучасної освіти має бути чітко структурованою та спланованою.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoi-serednoi-osviti-i300920-898>.
2. Закон України «Про освіту» (від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII). URL: <https://cutt.ly/hrhpm54https://cutt.ly/hrhpm54>.
3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>.
5. Короденко М.В. Нова школа – нові підходи. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 186 с.
6. Модельні навчальні програми «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/tekhnologichna-osvitnia-haluz/>.
7. НУШ у 5 класі: інновації та особливості. URL: <https://naurok.com.ua/post/zustrichaemo-reformu-nush-u-5-klasi-innovaci-ta-osoblivosti>.
8. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
9. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL.: <http://www.mon.gov.ua>.